

प्रथमस्तरीय: संस्कृत -
सम्भाषण -
वर्ग: १२

८

शब्दरूपः

दकारान्तः एतद् शब्दः - पुंलिङ्गे

विभक्तिः	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन	Case	कारकम्
प्रथमा	एषः	एतौ	एते	Self	कर्ता - ने
द्वितीया	एतम् / एनम्	एतौ / एनौ	एतान् / एनान्	To	कर्म-को
तृतीया	एतेन / एनेन	एताभ्याम्	एतैः	By/with	करण - से
चतुर्थी	एतस्मै	एताभ्याम्	एतेभ्यः	For	सम्प्रदान-के लिए
पञ्चमी	एतस्मात्	एताभ्याम्	एतेभ्यः	From	अपादान-से
षष्ठी	एतस्य	एतयोः / एनयोः	एतेषाम्	Own's	सम्बन्ध - का के की
सप्तमी	एतस्मिन्	एतयोः / एनयोः	एतेषु	In/On	अधिकरण - मे पर पे

शब्दरूपः

दकारान्तः एतद् शब्दः - स्त्रीलिङ्गे

विभक्तिः	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन	Case	म्कारक
प्रथमा	एषा	एते	एताः	Self	कर्ता - ने
द्वितीया	एताम्	एते	एताः	To	कर्म-को
तृतीया	एतया	एताभ्यां	एताभिः	By/with	करण - से
चतुर्थी	एतस्यै	एताभ्यां	एताभिः	For	सम्प्रदान-के लिए
पञ्चमी	एतस्याः	एताभ्यां	एताभ्यः	From	अपादान-से
षष्ठी	एतस्याः	एतयोः	एतासा	Own's	सम्बन्ध - का के की
सप्तमी	एतस्याम्	एतयोः	एतासु	In/On	अधिकरण - मे पर पे

शब्दरूपः

दकारान्तः एतद् शब्दः - नपुंसकलिङ्गे

विभक्तिः	एक वचनं	द्वि वचनं	बहु वचनं	Case	म्कराक
प्रथमा	एतत्	एते	एतानि	Self	कर्ता - ने
द्वितीया	एतत्	एते	एतानि	To	कर्म-को
तृतीया	एतेन/एनेन	एताभ्यां	एतैः	By/with	करण - से
चतुर्थी	एतस्मे	एताभ्यां	एतेभ्यः	For	सम्प्रदान- के लिए
पंचमी	एतस्मात्	एताभ्यां	एतेभ्यः	From	अपादान-से
षष्ठी	एतस्य	एतयोः / एनयोः	एतेषां	Own's	सम्बन्ध - का के की
सप्तमी	एतस्मिन्	एतयोः / एनयोः	एतेषु	In/On	अधिकरण - मे पर पे

शब्द रूपः

दकारान्तः तद् शब्दः - पुंलिङ्गे

विभक्तिः	एक वचनं	द्वि वचनं	बहु वचनं	Case	म्कराक
प्रथमा	सः	तौ	ते	Self	कर्ता - ने
द्वितीया	तम्	तौ	तान्	To	कर्म-को
तृतीया	तेन	ताभ्याम्	तैः	By/with	करण - से
चतुर्थी	तस्मै	ताभ्याम्	तेभ्यः	For	सम्प्रदान- के लिए
पंचमी	तस्मात्	ताभ्याम्	तेभ्यः	From	अपादान- से
षष्ठी	तस्य	तयोः	तेषाम्	Own's	सम्बन्ध - का के की
सप्तमी	तस्मिन्	तयोः	तेषु	In/On	अधिकरण - मे पर पे

शब्दरूपः

दकारान्तः तद् शब्दः स्त्रीलिङ्गे

विभक्तिः	एक वचनं	द्वि वचनं	बहु वचनं	Case	म्कराक
प्रथमा	सा	ते	ताः	Self	कर्ता - ने
द्वितीया	ताम्	ते	ताः	To	कर्म-को
तृतीया	तया	ताभ्याम्	ताभिः	By/with	करण - से
चतुर्थी	तस्यै	ताभ्याम्	ताभ्यः	For	सम्प्रदान-के लिए
पंचमी	तस्याः	ताभ्याम्	ताभ्यः	From	अपादान-से
षष्ठी	तस्याः	तयोः	तासाम्	Own's	सम्बन्ध - का के की
सप्तमी	तस्याम्	तयोः	तासु	In/On	अधिकरण - मे पर पे

शब्दरूपः

दकारान्तः तद् शब्दः नपुंसकलिङ्गे

विभक्तिः	एक वचनं	द्वि वचनं	बहु वचनं	Case	म्कारक
प्रथमा	तत्	ते	तानि	Self	कर्ता - ने
द्वितीया	तत्	ते	तानि	To	कर्म-को
तृतीया	तेन	ताभ्याम्	तैः	By/with	करण - से
चतुर्थी	तस्मै	ताभ्याम्	तेभ्यः	For	सम्प्रदान- के लिए
पंचमी	तस्मात्	ताभ्याम्	तेभ्यः	From	अपादान-से
षष्ठी	तस्य	तयोः	तेषाम्	Own's	सम्बन्ध - का के की
सप्तमी	तस्मिन्	तयोः	तेषु	In/On	अधिकरण - मे पर पे

अस्मद् - शब्दः (I, Me)

दकारान्तः अस्मद् शब्दः, त्रिषु लिङ्गेषु समानः

विभक्तिः	एक- वचनम्	द्वि-वचनम्	बहु-वचनम्	Meaning
प्रथमा	अहम्	आवाम्	वयम्	मैं, Self
द्वितीया	माम् /मा	आवाम्/नौ	अस्मान्/नः	मुझको, to me
तृतीया	मया	आवाभ्याम्	अस्माभिः	मेरे द्वारा, by me
चतुर्थी	मह्यम्/ मे	आवाभ्याम्/ नौ	अस्मभ्यम्/ नः	मेरे लिये, for me
पंचमी	मत्	आवाभ्याम्	अस्मत्	मुझसे , from me
षष्ठी	मम/मे	आवयोः/नौ	अस्माकम्/ नः	मेरा, mine
सप्तमी	मयि	आवयोः	अस्मासु	मुझपर, in/on me

शब्दरूपः

दकारान्तः युष्मद् शब्दः त्रिषुलिङ्गेषु समानः

विभक्तिः	एकवचनं	द्विवचनं	बहुवचनं	Case	म्कारक
प्रथमा	त्वम्	युवाम्	यूयम्	Self	कर्ता - ने
द्वितीया	त्वाम्/त्वा	युवाम्/वाम्	युष्मान्/वः	To	कर्म-को
तृतीया	त्वया	युवाभ्याम्	युष्माभिः	By/with	करण - से
चतुर्थी	तुभ्यम्/ते	युवाभ्याम्/ वाम्	युष्मभ्यम्/ वः	For	सम्प्रदान- के लिए
पंचमी	त्वत्	युवाभ्याम्	युष्मत्	From	अपादान- से
षष्ठी	तव/ते	युवयोः/वाम्	युष्माकम्/ वः	Own's	सम्बन्ध - का के की
सप्तमी	त्वयि	युवयोः	युष्मासु	In/On	अधिकरण - मे पर पे

उदाहरणानि

दकारान्तः अस्मद् शब्दः, त्रिषु लिङ्गेषु समानः

विभक्तिः	कारकम्	वाक्यं
प्रथमा	मैं, Self	अहं पाठम् पठामि ।
द्वितीया	मुझको, to me	रामः माम् पृच्छति । माम् भोजनम् यच्छ ।
तृतीया	मेरे द्वारा, by me	मया पुस्तकम् पाठ्यते । मया सह क्रीड ।
चतुर्थी	मेरे लिये, for me	माता मह्यम् फलम् यच्चति । जनकः मह्यम् फलानि आनयति ।
पंचमी	मुझसे, from me	सः मत् पठति । भिक्षुकः मत् भोजनम् याचति ।
षष्ठी	मेरा, mine	मम गृहम् दूरे अस्ति ।
सप्तमी	मुझपर, in/on me	मम माता/जनकः मयि स्नेहं करोति ।

उदाहरणानि

दकारान्तः तद् शब्दः - पुलिङ्गे

विभक्तिः	कारकम्	वाक्यं
प्रथमा	कर्ता, He	सः खादति । सः धावति । सः श्यामः ।
द्वितीया	कर्म को, to him	अहम् तम् पश्यामि ।
तृतीया	से,द्वारा, by him	तेन सह पठ । तेन सह गच्छ ।
चतुर्थी	के लिये, for him	जनकः तस्यै पुस्तकम् आनयति ।
पंचमी	से , from him	तस्मात् लेखनी आनय ।
षष्ठी	का,के, की, his	तस्य गृहे कुक्कुरः अस्ति ।
सप्तमी	मे,पर, पे , in/on him	तस्मिन् बालके सर्वेषाम् स्नेहः ।

धन्यवादः